

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

162

Vragen van het lid **Joldersma** (CDA) aan de staatssecretaris van Justitie over *het weigeren van psychiatrisch onderzoek door verdachten*. (Ingezonden 29 juli 2009)

1 Is het bericht waar dat meer dan de helft van verdachten weigert mee te werken aan een psychiatrisch onderzoek in het Pieter Baan Centrum uit angst tbs opgelegd te krijgen?¹

2 Kunt u een overzicht geven van hoeveel verdachten de afgelopen tien jaar hebben geweigerd mee te werken aan een psychiatrisch onderzoek voor de pro justitia rapportage, en of dat aantal in relatieve en absolute zin is toegenomen of afgenomen in de loop van de tijd?

3 Worden de verdachten wel opgenomen in het Pieter Baan Centrum voor observatie, ook al weigeren zij mee te werken? Wordt voor deze verdachten wel – zo goed en kwaad als dat kan – een pro-justitia rapportage gemaakt?

4 Deelt u de opvatting dat het niet meewerken aan een psychiatrisch onderzoek nooit mag worden «beloond», door dan maar geen tbs op te leggen, of indien wel tbs wordt opgelegd later schadevergoeding te

kunnen eisen vanwege het feit dat de verkeerde diagnose is gesteld omdat de verdachte destijds niet mee wilde werken?

5 Welke andere mogelijkheden ziet u om weigeraars van een psychiatrisch onderzoek zwaarder te straffen en na detentie, vanwege het delictgevaar, gedwongen te laten opnemen in de forensische zorg? Is daarvoor wetswijziging noodzakelijk?

¹ NOS.nl, 28 juli 2009.

Antwoord

Antwoord van staatssecretaris **Albayrak** (Justitie) (ontvangen 30 september 2009)
Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2008–2009, nr. 3590

1 Het klopt dat meer dan de helft van de observandi in het Pieter Baan Centrum (PBC) geheel of gedeeltelijk weigert mee te werken aan het onderzoek. In 2008 ging het om circa 50 procent. Begin 2009 was sprake van een stijging tot boven de 50 procent. Op dit moment daalt het aantal weer. Hierbij dient opgemerkt te worden dat de groep weigeraars divers is. Tot deze categorie behoren de «berekende weigeraars» en observandi die vanwege hun psychiatrisch ziektebeeld niet of minder goed in staat zijn aan het onderzoek mee te werken. Gedurende de observatieperiode in het PBC wordt weigerende observandi

consequent gevraagd of zij alsnog mee willen werken. Het komt overigens ook voor dat observandi in eerste instantie niet meewerken, maar dit na verloop van tijd wel doen.

2 en 3 De observandi in het PBC zijn in drie categorieën onder te verdelen: observandi die volledig meewerken, observandi die in meer of mindere mate niet volledig meewerken (vanuit een psychiatrisch ziektebeeld of om strategische redenen) en observandi die vanaf de opname in het PBC volledige medewerking weigeren. Deze laatste twee categorieën worden aangemerkt als «moeilijk observeerbaar».

Vóór 2005 werd na twee weken onderzoek in het PBC bij observandi die niet meewerkten de afweging gemaakt of het onderzoek moest worden beëindigd en de opdracht moest worden teruggegeven aan de Rechter Commissaris, vergezeld van een kort schrijven, de zogenaamde weigerbrief. In de weigerbrief waren de indrukken van het verblijf in het PBC opgenomen. Observandi die vanwege het psychiatrisch ziektebeeld niet of minder goed in staat waren mee te werken verbleven in de regel wel de volledige periode van zeven weken in het PBC.

In de jaren 2000–2005 is het percentage moeilijk observeerbaren gestegen van 15% naar 26%. Vanaf 1 januari 2005 verblijven alle moeilijk onderzoekbaren de volledige periode

van zeven weken in het PBC. Bij een deel hiervan is het toch mogelijk een informatief rapport te schrijven en soms ook diagnostiek te doen en een advies te geven. In 2006 was 36 procent van de observandi aan te merken als moeilijk observeerbaar, in 2007 was dat 32 procent en in 2008 50 procent, zoals reeds aangegeven in het antwoord op vraag 1. Er wordt een zo volledig mogelijke rapportage over hen uitgebracht. Hiermee wordt voldaan aan de opdracht van de rechter. Deze rapportage kan, afhankelijk van de mate van medewerking, bestaan uit een psychologisch en psychiatrisch onderzoek, een weergave van de observatie in het PBC, een onderzoek in de omgeving van de verdachte (milieuonderzoek) en informatie uit het strafdossier en/of eerdere strafrechtelijke psychiatrische rapportages. Dit alles om de rechter zo goed mogelijk over de geestesgesteldheid van de verdachte te informeren. Het is uiteindelijk aan de rechter om mede op basis van de rapportage tot een uitspraak te komen.

De Inspectie voor de Sanctietoepassing en de Inspectie voor de Gezondheidszorg constateren in hun gezamenlijke rapport op basis van de eind 2008 uitgevoerde doorlichting dat het PBC zijn opdracht naar omstandigheden zo goed mogelijk uitvoert, ook wanneer er sprake is van een moeilijk observeerbare verdachte.

4 en 5

Er bestaat geen verplichting tot meewerken aan de rapportage in het PBC. Volgens het nemo tenetur-beginsel, dat is neergelegd in artikel 29 van het Wetboek van Strafvordering, kunnen verdachten niet verplicht of gedwongen worden mee te werken aan de eigen veroordeling.

Straftoemeting en het opleggen van een maatregel behoort tot het onafhankelijk rechterlijk oordeel. Ook zonder volledige rapportage pro justitia kan de rechter de tbs-maatregel opleggen.

Mede uit een oogpunt van maatschappelijke veiligheid, kan een dwingend kader voor behandeling, ook na afloop van de strafrechtelijke titel wenselijk zijn. Op dit moment heeft de Officier van Justitie op grond van de Wet Bijzondere Opnemingen Psychiatrische Ziekenhuizen (Bopz) de bevoegdheid om na afloop van

detentie een rechterlijke machtiging aan te vragen, waarmee zorg in dwingend kader mogelijk is. In dit kader wijs ik op het wetsvoorstel Forensische zorg dat momenteel bij de Raad van State aanhangig is. Dit wetsvoorstel geeft de Officier van Justitie ruimer dan voorheen de bevoegdheid om na afloop van en in aansluiting op de strafrechtelijke titel bij de rechter een machtiging voor gedwongen zorg te vragen. Het kan gaan om een klinische opname of een ambulante behandeling. Het wetsvoorstel Verplichte Geestelijke Gezondheidszorg dat de Wet Bopz vervangt, biedt het aansluitende kader waarbinnen deze gedwongen zorg plaatsvindt. Het is de bedoeling dat het wetsvoorstel Forensische zorg en het wetsvoorstel verplichte Geestelijke Gezondheidszorg tegelijk in werking zullen treden. Na inwerkingtreding van deze wetsvoorstellen zullen de strafrechtelijke en de civielrechtelijke procedure beter op elkaar aansluiten, waarmee zorgcontinuïteit beter kan worden gegarandeerd.